

CONSULTATIEVRAGEN BURGERSCHAP

Het ontwikkelteam Burgerschap vraagt uw feedback op de voorgestelde bouwstenen: de kennis en vaardigheden die nodig zijn in het primair onderwijs en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs (VO). Ook vraagt het ontwikkelteam uw feedback op de aanbevelingen voor de bovenbouw van het VO.

Hieronder vindt u de consultatievragen, waarop u uw antwoord kunt formuleren. Geef uw feedback uiterlijk op 11 augustus. Uw reactie is zeer gewenst. Alvast bedankt namens alle leraren en schoolleiders van ontwikkelteam Burgerschap.

Ga voor de conceptvoorstellen en om feedback te geven naar de [pagina van het ontwikkelteam](#)

Burgerschapsvormende denk- en werkwijzen

Het leergebied burgerschap heeft een negental burgerschapsvormende denk- en werkwijzen uitgewerkt (BDW). In eerdere consultatieronden heetten zij Onderscheidende Burgerschaps-vaardigheden (OBV). Deze denk- en werkwijzen dragen wezenlijk bij aan het ontwikkelen van burgerschap in de school, en incorporeren ook alle zogenoemde 'brede vaardigheden' die bij curriculum.nu worden gehanteerd.

Zie voor een toelichting van deze brede vaardigheden: <https://curriculum.nu/wp-content/uploads/2018/04/Rapport-Handreiking-brede-vaardigheden.pdf>

1. Ervaart u deze set denk- en werkwijzen als compleet en zo nee, welke zou u (mogelijk) willen toevoegen?
2. Welke denk- en werkwijze hoort volgens u niet tot de kern van burgerschapsonderwijs en kan worden geschrapt ?
3. Geven deze denk- en werkwijzen op de manier waarop ze zijn geformuleerd u voldoende richting om vorm te geven aan burgerschapsonderwijs op school? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=te weinig richting, 2=precies goed 3=te veel richting, 4=weet niet /geen mening)
4. Als u de complete set van vaardigheden vergelijkt met de bouwstenen, in hoeverre is de samenhang tussen de denk- en werkwijzen en de inhoud van de bouwstenen duidelijk?

Formulering

5. In welke mate is het ontwikkelteam erin geslaagd helder te formuleren wat de doelen van burgerschapsonderwijs in een bepaalde bouw zijn? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=zeer onduidelijk, 2= onduidelijk, 3=Duidelijk, 4=zeer duidelijk)
6. Geven de doelen zoals die zijn geformuleerd u voldoende richting om vorm en inhoud te geven aan burgerschapsonderwijs? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=te weinig, 2=precies goed, 3=te veel, 4=weet niet /geen mening)

7. Geven de doelen zoals die zijn geformuleerd u voldoende ruimte voor het inbrengen van de leraar of schoolspecifieke visie op de inhoud van burgerschapsonderwijs? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=te weinig, 2=precies goed, 3=te veel, 4=weet niet /geen mening)

Opbouw en doorlopende leerlijn

8. In hoeverre beschrijven de bouwstenen volgens u samen de inhoudelijke kern van burgerschapsonderwijs? Geef aan wat u mist of overbodig vindt.
9. In hoeverre is het ontwikkelteam erin geslaagd om middels de vier fasen een inzichtelijke doorlopende leerlijn voor burgerschapsonderwijs te formuleren?
10. In hoeverre zijn de geformuleerde doelen passend voor de verschillende leeftijdsfasen in het po en vo? (fase 1: groep 1 t/m 4; fase 2: groepen 5 t/m 8; fase 3: onderbouw vo; fase 4: bovenbouw vo) Geef aan op een schaal van 1-4 (1=geheel niet passend, 2=niet passend, 3= Passend, 4=zeer passend)
11. Kunt u het antwoord op vraag 10 toelichten?

Samenhang

12. In hoeverre is de samenhang tussen de verschillende bouwstenen van het leergebied burgerschap inzichtelijk en duidelijk door de verwijzingen in de tekst en de toelichting? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=geheel niet inzichtelijk, 2=niet inzichtelijk, 3=inzichtelijk, 4=glashelder)
13. In hoeverre is de samenhang van burgerschap met andere vak- en leergebieden voldoende inzichtelijk en duidelijk door de verwijzingen in de tekst en de toelichting? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=geheel niet inzichtelijk, 2=niet inzichtelijk, 3=inzichtelijk, 4=glashelder)
14. Als u denkt aan een ander leergebied waarmee u zich verwant voelt:
In hoeverre is voor u duidelijk hoe dit leergebied samenhangt met / bijdraagt aan burgerschapsvorming op school? Noemt u a.u.b. het leergebied dat u in gedachten heeft / heeft bekeken.

Aanbevelingen bovenbouw

Voor de toekomstige uitwerking van examenprogramma's voor de bovenbouw zijn aanbevelingen gedaan om burgerschapsonderwijs ook daarin gestalte te kunnen geven. Deze zijn mogelijk ook nuttig voor een nadere uitwerking van burgerschapsonderwijs in het MBO.

15. In hoeverre kunt u zich met deze aanbevelingen een voorstelling maken van burgerschapsvorming in de bovenbouw? Geef aan op een schaal van 1-4 (1 = geen enkele voorstelling, 2=weinig voorstelling, 3=een contour, 4=een goede voorstelling)

16. Welke toevoegingen of aanscherpingen heeft u om deze aanbevelingen mogelijk nog sterker te maken?